

การศึกษาทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 A Study of Thailand 4.0 Undergraduate Student's Essentials

ปิยะ บูชา^{1,*} และ สิริรัตน์ จรรย์รัตน์²
Piya Boochoa^{1,*} and Sirirat Janyarat²

(Received: Feb 6, 2022; Revised: Mar 25, 2022; Accepted: May 9, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคาดหวังของเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการ และอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 8 คน รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยการสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน และรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแบบ จำนวน 540 คน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 645 คน รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ตามความคาดหวังของอาจารย์มหาวิทยาลัยและผู้ประกอบการ ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม และทักษะสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ 2) ความต้องการของนักศึกษาปริญญาตรีเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 จำแนกตามลักษณะทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา พบว่า Soft skill ได้แก่ ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะภาวะผู้นำและอิทธิพลทางสังคม Hard skill ได้แก่ ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการวิจัย และทักษะอาชีพ 3) ผลการทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีความสอดคล้องกัน ($\chi^2 = 9.62$, $df = 5$, $p\text{-value} = 0.09$, $RMSEA = 0.04$, $SRMR = 0.01$, $CFI = 1.00$, $NFI = 1.00$, $GFI = 1.00$)

คำสำคัญ: ทักษะจำเป็น บัณฑิตไทย ประเทศไทย 4.0

¹ อาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร 10110
Lecturer in Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand

* Corresponding author, e-mail: piyab@g.swu.ac.th

² อาจารย์ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร 10110
Lecturer in Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand

ABSTRACT

This research was divided into 2 phases. Phase 1 aimed to study 1) the expectations of essential skills among Thai graduates. The samples consisted of 8 entrepreneurs and university instructors. In-depth interviewing was used for collecting data. Content analysis was applied for analyzing, and 2) the needs of essential skills among Thai graduates in Thailand 4.0 era. Focus group was used for collecting data from 15 undergraduate students, and questionnaire was used to collect data from 540 undergraduate students. Content analysis and Priority Needs Index were applied. Phase 2 aimed to develop a causal model of psychosocial and behavioral factors affecting the essential skills among graduates. The samples consisted of 645 undergraduate students. The questionnaires were collected and analyzed with Structural Equation Model.

The research showed that 1) the essential skills of graduates based on the expectations of instructors and entrepreneurs were critical thinking and problem-solving skills, creativity and innovation skills, lifelong learning skills, cooperation and teamwork skills, communications, information and media literacy skills; 2) the needs for the essential soft skills of graduates categorized by characteristics of skills that should be developed were creativity and innovation skills, lifelong learning skills, leadership and social influence skills, while hard skills were found in English proficiency, research, and professional skills; 3) the proposed causal relationship model fitted with the empirical data ($\chi^2 = 9.62$, $df = 5$, $p\text{-value} = 0.09$, $RMSEA = 0.04$, $SRMR = 0.01$, $CFI = 1.00$, $NFI = 1.00$, $GFI = 1.00$)

Keywords: Essential skills, Thai graduate, Thailand 4.0

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยตามแนวประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เน้นการปรับเปลี่ยนรูปแบบของเศรษฐกิจจากแบบเดิมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ และการปรับเปลี่ยนจากภาคการผลิตสินค้าไปสู่ภาคการบริการ ด้วยเหตุนี้บัณฑิตหรือนักศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ในมิติของ “ทุนมนุษย์” (สุรเกียรติ์ ชาติวัฒนาวิทย์, 2561, น. 404) การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยโดยเน้นในเรื่องของปริมาณมากกว่าคุณภาพ หรือจัดการเรียนการสอนเพียงเพื่อให้ได้ใบปริญญา จึงไม่ได้ตอบโจทย์ในการผลิตบัณฑิตเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานภายหลังจบการศึกษา การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีทักษะที่ตอบโจทย์ต่อตลาดแรงงานในประเทศไทย ตลอดจนมีทักษะในการใช้ชีวิตในสังคม สอดคล้องกับรายงานดัชนีความสามารถทางการแข่งขันของสภาเศรษฐกิจโลก (The World Economic Forum: WEF) ในปี พ.ศ. 2562 ที่พบว่า ทักษะผู้สำเร็จการศึกษาของไทยอยู่ในอันดับที่ 79 จาก 141 ประเทศทั่วโลก แสดงให้เห็นถึงทักษะของนักศึกษาจบใหม่ที่ยังไม่

สอดคล้องกับระดับทักษะที่นายจ้ำงาคาดหวัง (Schwab, 2019, p. 552) ดังนั้น การปรับปรุงแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ทักษะจำเป็นของบัณฑิต จึงเป็นประเด็นสำคัญเพื่อตอบสนองต่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มหาวิทยาลัยควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนิสิตนักศึกษาในการดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง พร้อมเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จิรกานต์ สิริกวินกอบกุล, 2562) การเรียนการสอนในยุค 4.0 จึงกลายเป็นการศึกษายุคใหม่ ที่ต้องให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนวิธีการสอนไม่เป็นเพียงแค่รู้และท่องจำ แต่ควรเน้นพัฒนาทักษะที่สำคัญให้แก่ผู้เรียน เช่น ทักษะในการเรียนรู้ ทักษะการปรับตัว เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลไทยคาดหวังว่าสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นผู้นำแถวหน้าที่สำคัญที่สุดของการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาไทยควรให้ความสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งออกแบบหลักสูตรหรือรายวิชาที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน (สินธวา คามดิษฐ์, 2559, น. 11) ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแนวประเทศไทย 4.0 มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 เพื่อศึกษาทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 รวมทั้ง เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมและพฤติกรรม ที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยจะเป็นฐานข้อมูลนำเข้าในการวางแผนออกแบบหลักสูตรหรือรายวิชาเพื่อพัฒนาให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย และเป็นสารสนเทศในการกำหนดแนวการพัฒนาหรือโปรแกรมการพัฒนานักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้มีคุณลักษณะตรงตามตัวแปรปัจจัยทางจิตสังคมและพฤติกรรมที่มีผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 อันจะนำไปสู่การมีทักษะจำเป็นที่ตรงตามความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษา อาจารย์ผู้สอน และผู้ประกอบการในตลาดแรงงานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ประกอบการและอาจารย์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0
3. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0

สมมุติฐานการวิจัย

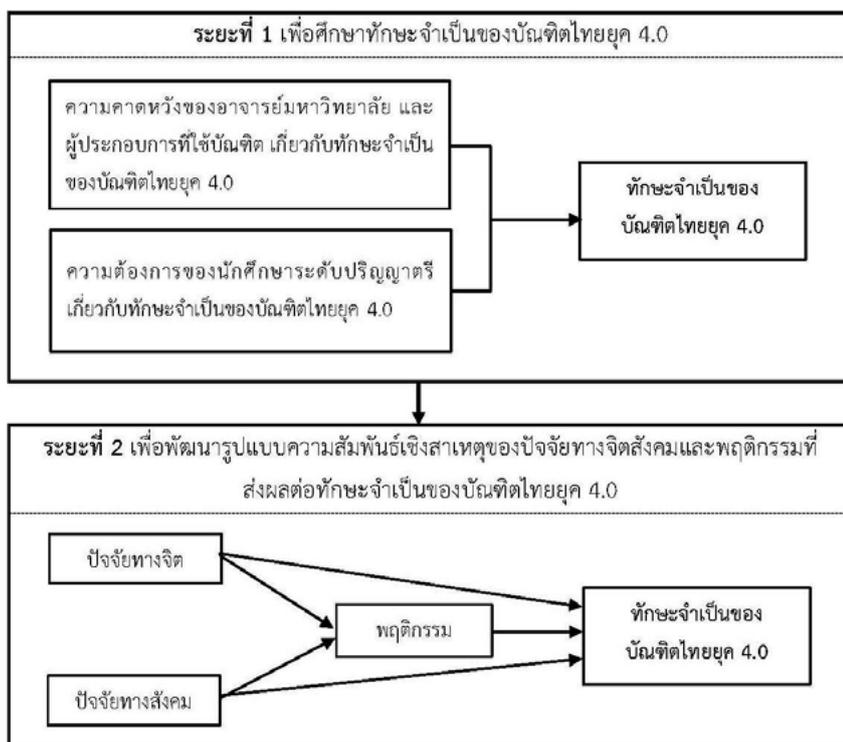
1. สมมุติฐานหลัก รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. สมมุติฐานย่อย
  - 2.1 ตัวแปรปัจจัยทางสังคม (การสนับสนุนทางสังคม) และตัวแปรปัจจัยทางจิต (เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง) มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.2 ตัวแปรพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0

2.3 ตัวแปรปัจจัยทางจิต (เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง) และตัวแปรปัจจัยทางสังคม (การสนับสนุนทางสังคม) มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment) ตามแนวคิดของ สุวิมล ว่องวานิช (2558) ซึ่งการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่/สภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรเป็น/สภาพที่คาดหวัง จากนั้นนำความแตกต่างที่พบมาจัดลำดับความสำคัญ และเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาปรับปรุงแก้ไข ผลที่ได้จะนำไปสู่การกำหนดตัวแปรตามเพื่อศึกษาตัวแปรปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 โดยการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ทฤษฎีที่ใช้ในการกำหนดตัวแปรสาเหตุ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ของ แบนดูรา (Bandura, 1986) ที่อธิบายถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคล ว่าเกิดจากปัจจัยหลักสองปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคคลหรือปัจจัยทางจิต และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ร่วมกับการศึกษาแนวคิดและวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา รายละเอียดกรอบแนวคิดการวิจัยแสดงตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามหนังสือรับรองเลขที่ SWUEC/E-116/2563 ลักษณะของการวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วย 1) ศึกษาความคาดหวังของผู้ประกอบการ อาจารย์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างที่ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน จำนวน 3 คน ผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิตภาครัฐและเอกชน จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 8 คน ทำการเลือกตัวอย่างแบบยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก ตามแนวคิดของเคสเวล (Creswell, 2007) 2) ศึกษาความต้องการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ด้วยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน จำนวน 15 คน โดยการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

หลังจากนั้นนำผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่าง 8 คน และการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่าง 15 คน พัฒนาเป็นข้อคำถามในการประเมินความต้องการจำเป็นของทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 เพื่อจัดลำดับทักษะจำเป็นที่ควรพัฒนา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 540 คน จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนด้วยแบบประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ลักษณะเป็น มาตรฐานค่า 5 ระดับ โดยการตอบสนองรายคู่ คือสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง จำนวน 58 ข้อคำถาม ในการประเมินการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 โดยทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.85 และค่าความเชื่อมั่นของความคาดหวังเท่ากับ 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อและรายด้าน จากนั้นคำนวณหาค่า Modified priority needs index ($PNI_{modified}$) เพื่อระบุความต้องการจำเป็นของทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ที่ควรได้รับการพัฒนาตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยมีเกณฑ์พิจารณาจากค่าที่ระบุระดับความต้องการจำเป็นด้วยค่า $PNI_{modified}$ เป็นรายข้อหรือรายด้านที่มีค่า $PNI_{modified}$ มาก แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นในระดับมากกว่าข้อที่มีค่า $PNI_{modified}$ น้อย ความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{modified}$ มาก จึงควรให้ความสำคัญนำมาปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาเป็นลำดับแรก (สุวิมล ว่องวานิช, 2558; พิศสมัย อรทัย และศรีเรียงแก้ว เติงเกียรติตระกูล, 2554)

การวิจัยระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 645 คน ซึ่งทำการกำหนดตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin and Anderson (2010) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2-5 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อวัดตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 2) แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3) แบบสอบถามเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และ 4) แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม โดยทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการหาค่าคุณภาพแบบสอบถามรายข้อด้วยการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน การหาค่าคุณภาพแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยการวิเคราะห์ ค่าความเชื่อมั่นด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92, 0.90, 0.89 และ 0.91 ตามลำดับ และทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าทุกแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีย่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.74-0.89, 0.68-0.83, 0.74-0.89 และ 0.71-0.89 ตามลำดับ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1: ทักษะจำเป็นที่มหาวิทยาลัยควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับบัณฑิตไทย เพื่อใช้ในการก้าวเข้าสู่เส้นทางอาชีพตามความคาดหวังของผู้ประกอบการที่ใช้บัณฑิตและอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ได้แก่

(1) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา: เป็นความสามารถของบัณฑิตในการใช้เหตุผลคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ซึ่งเกิดจากการช่างสังเกต รู้จักตั้งคำถามจากหลักฐานแยกแยะข้อมูลว่าข้อมูลใดคือข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง รวมทั้งสามารถโต้แย้งแสดงเหตุผลเมื่อพบสถานการณ์ที่มีข้อสงสัยไปจนถึงสามารถหาคำตอบหรือแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

(2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม: เป็นความสามารถของบัณฑิตในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่จากเดิม โดยสามารถนำประยุกต์ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างรอบคอบ และมีความถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดค้น สร้างหรือพัฒนาต่อยอดสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่โดยมีรูปแบบความคิด วิธีการ การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้

(3) ทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม: เป็นความสามารถของบัณฑิตในการเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพความคิดและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เคารพในกฎกติกาของกลุ่ม ยอมรับในความสามารถแต่ละด้านของสมาชิกในกลุ่ม และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

(4) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ: เป็นความสามารถของบัณฑิตในการสื่อสาร การเลือกช่องทาง/เครื่องมือสื่อสารต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รู้จักวิธีการค้นหาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลไปใช้ได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำเสนอผลงานได้ รวมทั้ง ต้องมีวิสัยทัศน์ในการรับข้อมูลข่าวสาร รู้เท่าทันสื่อทั้งการเป็นผู้รับสื่อและเป็นผู้ใช้สื่อ

(5) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต: เป็นการพัฒนาตนเองของบัณฑิตให้มีการเรียนรู้อยู่เสมอ เปิดกว้าง รับฟัง พร้อมทั้งเรียนรู้เรื่องราวที่เคยรู้ด้วยมุมมองใหม่ แสวงหาความรู้โดยการนำตนเองและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคม มีอิสระในความคิด รู้วิธีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนประเด็นทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทย ที่ผู้ประกอบการที่ใช้บัณฑิต และอาจารย์มหาวิทยาลัยคาดหวังแต่ไม่สอดคล้องกัน โดยผู้ประกอบการที่ใช้บัณฑิต เห็นว่าทักษะจำเป็นที่บัณฑิตควรมี ได้แก่ (1) ทักษะด้านอาชีพ (2) ทักษะดิจิทัล (3) ทักษะภาษาอังกฤษ (4) ทักษะการวิเคราะห์ และการประเมินผลเชิงระบบ และ (5) ทักษะด้านการวิจัย ขณะที่อาจารย์มหาวิทยาลัย เห็นว่าทักษะจำเป็นที่บัณฑิตควรมี ได้แก่ (1) ทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (2) ทักษะภาวะผู้นำและอิทธิพลทางสังคม (3) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และ (4) ทักษะการเจรจาต่อรอง

2) ผลการศึกษาและตรวจสอบความสอดคล้องของความคิดเห็น จากการสนทนากลุ่มของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เกี่ยวกับทักษะจำเป็นที่นิสิตหรือนักศึกษาควรมีก่อนจบการศึกษาและก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยผู้วิจัยได้นำประเด็นทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ที่คาดหวังจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการที่ใช้บัณฑิตภาครัฐและเอกชน อาจารย์มหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน ทั้งที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน จำนวน 14 ทักษะ เพื่อตรวจสอบยืนยันว่าตรงกับความต้องการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หรือไม่อย่างไร พร้อมกับค้นหาประเด็นทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพิ่มเติม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีเห็นด้วยกับความคาดหวังเกี่ยวกับทักษะจำเป็นทั้ง 14 ทักษะ ว่าควรมีและพัฒนาให้เกิดขึ้นในระหว่างที่ศึกษาอยู่ ซึ่งจะเป็นทักษะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตการทำงานจริงที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน

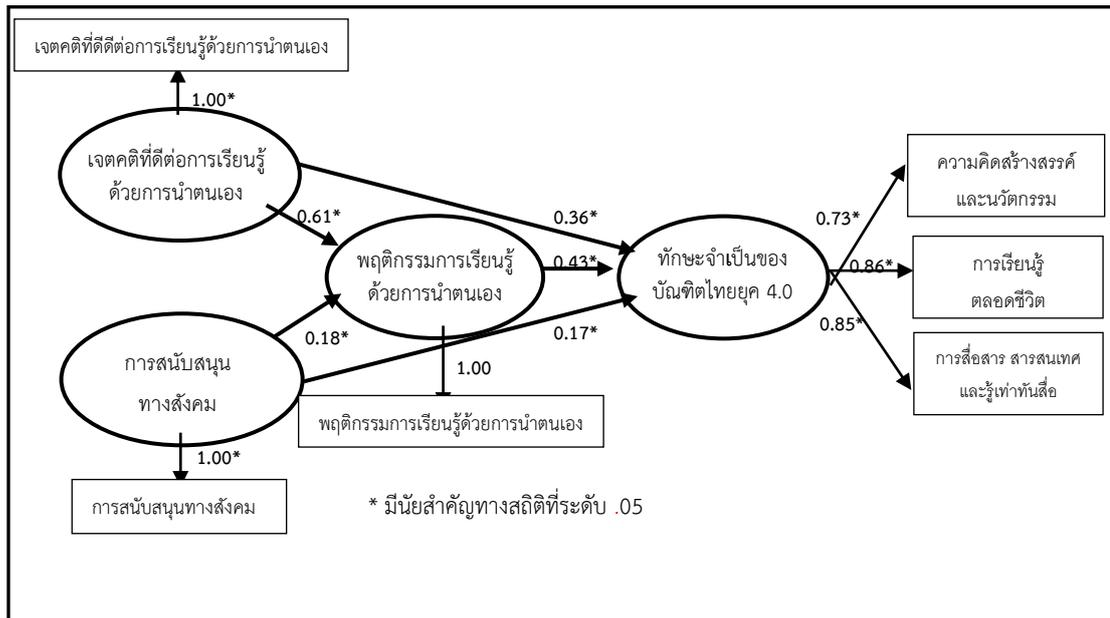
3) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 โดยผู้วิจัยได้นำทักษะจำเป็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ทั้ง 14 ทักษะ สร้างเป็นข้อคำถามตามคำจำกัดความของแต่ละทักษะ จำนวนทั้งหมด 58 ข้อคำถาม เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตามการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยการวิเคราะห์หาค่า $PNI_{Modifide}$ ผลการวิจัยแสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ยความคาดหวัง (I)	ความต้องการจำเป็น	
			(I-D)/D	ลำดับ
Soft skill (อารมณ์และทักษะชีวิต)				
ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	3.609	4.178	0.158	1
ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.736	4.164	0.114	2
ทักษะภาวะผู้นำและอิทธิพลทางสังคม	3.933	4.340	0.103	3
ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ	3.940	4.338	0.101	4
ทักษะในการคิดวิพากษ์ และทักษะในการแก้ปัญหา	3.859	4.233	0.097	5
ทักษะการเจรจาต่อรอง	4.005	4.378	0.093	6
ทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม	4.041	4.364	0.080	7
ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	4.318	4.446	0.030	8
ทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม	4.367	4.463	0.022	9
Hard skill (ความรู้ทางวิชาการและทางด้านเทคนิค)				
ทักษะด้านภาษาอังกฤษ	3.676	4.371	0.189	1
ทักษะด้านการวิจัย	3.752	4.234	0.128	2
ทักษะอาชีพ	3.896	4.362	0.119	3
ทักษะการวิเคราะห์และการประเมินผลเชิงระบบ	3.889	4.318	0.110	4
ทักษะดิจิทัล	3.954	4.324	0.094	5

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 จำแนกตามลักษณะทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ 1) Soft Skill (ทักษะด้านอารมณ์และทักษะชีวิต) ความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (2) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (3) ทักษะภาวะผู้นำและอิทธิพลทางสังคม ($PNI_{\text{Modify}} = 0.158, 0.114$ และ 0.103 ตามลำดับ) 2) Hard Skill (ความรู้ทางวิชาการและทางด้านเทคนิค) ความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ทักษะด้านภาษาอังกฤษ (2) ทักษะด้านการวิจัย และ (3) ทักษะอาชีพ ($PNI_{\text{Modify}} = 0.189, 0.128$ และ 0.119 ตามลำดับ)

ผลการวิจัยระยะที่ 2: การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 โดยในการกำหนดองค์ประกอบของตัวแปรตาม ผู้วิจัยกำหนดมาจากผลการวิจัยระยะที่ 1 โดยเป็นทักษะจำเป็นกลุ่มลักษณะ Soft Skill ที่มาจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการที่ใช้บัณฑิต กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย และกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ได้แก่ 1) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 2) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 3) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และได้กำหนดปัจจัยเชิงสาเหตุจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบแนวคิดงานวิจัย ผลการวิจัยแสดงรายละเอียดตามภาพที่ 2 และตารางที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผล ในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0

ตัวแปร	พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (R ² = 0.56)			ทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 (R ² = 0.75)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การสนับสนุนทางสังคม	0.18*	-	0.18*	0.17*	0.08*	0.25*
เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	0.61*	-	0.61*	0.36*	0.26*	0.62*
พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	-	-	-	0.43*	-	0.43*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05, DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลรวม

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืน $\chi^2 = 9.62$, $df = 5$, $p\text{-value} = 0.09$, $\chi^2/df = 1.92$, RMSEA = 0.04, SRMR 0.01, CFI = 1.00, NFI = 1.00, GFI = 1.00 ผลการทดสอบอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม ของตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 พบว่า เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.61 และ 0.18 ตามลำดับ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เจตคติที่ดีต่อการ

เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.43, 0.36 และ 0.17 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรที่มีต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 พบว่าการสนับสนุนทางสังคม และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.08 และ 0.26 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทย ที่กำลังศึกษาอยู่และกำลังจะก้าวเข้าสู่เส้นทางอาชีพตามพื้นฐานการศึกษาที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยควรมีและได้รับการพัฒนา ตามความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ประกอบการที่ใช้บัณฑิต และอาจารย์มหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน พบว่า ทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยที่ตรงกับความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ 1) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา 2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ทักษะด้านความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม 4) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และ 5) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ 10 ทักษะจำเป็นที่โลกอนาคต 2025 ต้องการในตลาดแรงงาน ที่รายงานโดยสภาเศรษฐกิจโลก (Schwab, 2020) และเมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะทักษะ จะเห็นว่าทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทย ล้วนแต่เป็นทักษะที่เรียกว่า “Soft Skills” หรือ “ทักษะด้านอารมณ์/ทักษะชีวิต” ซึ่งเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับบุคคล บ่งบอกถึงบุคลิกภาพ คุณลักษณะนิสัย ทศนคติ และพฤติกรรม ที่จัดอยู่ในทักษะภายในบุคคลและทักษะระหว่างบุคคล (มนตรี อินตา, 2562) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของการจ้างงานในปัจจุบันที่ผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้จ้างงานในสถานประกอบการ จะให้ความสำคัญกับ Soft Skill มากกว่า Hard Skill (NCworks, 2018; อังอิงในมนตรี อินตา, 2562) เนื่องจาก Soft Skill นั้นส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปในทิศทางบวก ลดความขัดแย้งระหว่างบุคคลภายในองค์กร ส่งเสริมการเชื่อมต่อเครือข่ายระหว่างองค์กร และสร้างความสำเร็จในการประกอบอาชีพของบุคคล (Cobo, 2013)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อพิจารณาตามลักษณะของทักษะ พบว่า ความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาของ Soft Skill (ทักษะด้านอารมณ์/ทักษะชีวิต) เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะภาวะผู้นำ และอิทธิพลทางสังคม ส่วนความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาของ Hard Skill (ความรู้ทางวิชาการและทางด้านเทคนิค) เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะด้านการวิจัย และทักษะอาชีพ ซึ่งจะเห็นได้ว่า Soft Skill และ Hard Skill ล้วนแต่เป็นทักษะที่มีความสำคัญกับบัณฑิตไทยในยุค 4.0 และสำคัญกับการประกอบอาชีพหรือการทำงานในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก สอดคล้องกับการวิจัยของบุษกร วัฒนบุตร (2564) พบว่า Soft skills ที่ควรพัฒนาในกลุ่มเยาวชนไทยเพื่อก่อให้เกิดความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มเต็มศักยภาพของเยาวชนอย่างยั่งยืนและมั่นคง ได้แก่ 1) ทักษะในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมไปถึง Public speaking 2) ทักษะในการทำงานกับผู้อื่นรวมถึงทักษะในการเป็นผู้นำ 3) ทักษะ

ในการคิดวิเคราะห์และทักษะในการแก้ปัญหา และ 4) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรัชญาพร ทองประสิทธิ์, สักกรินทร์ อยู่ผ่อง, และอัศครัตน์ พูลกระจ่าง (2563) ที่ได้ทำการประเมินความต้องการจำเป็นจากกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงานส่วนหน้าในธุรกิจบริการ พบว่า ทักษะที่มีความจำเป็น คือ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และปฏิภาณไหวพริบ ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา จันทร์พรหมณ์ (2563) พบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมมีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยใช้ในการอ่านอีเมลและเอกสารระบุคุณสมบัติหรือรายละเอียดสินค้าเป็นภาษาอังกฤษ ด้านการฟังและการพูดใช้ในการร่วมบทสนทนาที่เกี่ยวกับงาน ด้านการเขียน ใช้ในการเขียนอีเมลภาษาอังกฤษถึงหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน

ผลการทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางจิตสังคมและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเส้นทางอิทธิพลภายในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกเส้น จึงยอมรับสมมุติฐานย่อยทุกข้อ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ของแบนดูรา (Bandura, 1986) ที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ในการกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคล ว่าเกิดจากปัจจัยหลักสองปัจจัย คือ ปัจจัยด้านตัวบุคคลหรือปัจจัยทางจิต และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม โดยเน้นว่าพฤติกรรมของบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่ได้มาจากสภาพแวดล้อมเพียงอย่างเดียว แต่มาจากกระบวนการทางปัญญาด้วย และเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงของตัวแปรสาเหตุในรูปแบบความสัมพันธ์ พบว่า 1) พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมาย และดำเนินการเรียนรู้ด้วยกลวิธีที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (จารุวรรณ เขียวน้ำขุม และสุริพร อนุศาสนนันท์, 2560) ทั้งนี้ การเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีลักษณะพิเศษต่างจากการเรียนรู้แบบอื่นๆ กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง จึงเป็นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนอย่างถูกต้องตรงตามความต้องการ เป็นการเรียนรู้ที่มั่นคงถาวร และเป็นการเสริมสร้างพฤติกรรมของผู้เรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (รังสรรค์ โฉมสาย, 2561) และสอดคล้องกับการวิจัยของ Salleh, Zulnaidi, Rahim, Zakaria, & Hidayat. (2019) ที่พบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับการวิจัยของ Jin, Jiang, Xiong, Pan & Zhao (2020) ที่พบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลต่อความคิดเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัย ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความคิดสร้างสรรค์ นั้นเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ของการวิจัยในครั้งนี้ 2) เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ

ที่กล่าวว่าเจตคตินั้นเป็นเรื่องของจิตใจ ทำที่ ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียงของบุคคล สถานการณ์ที่ได้รับมาเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เจตคติส่งผลให้มีการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลทั้งทางบวกและทางลบ กล่าวคือ หากบุคคล มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดหรือพฤติกรรมใด จะมีแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ในทางตรงข้าม หากมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งใดหรือพฤติกรรมใด ก็มีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ในกรณีของการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นได้ว่ายิ่งบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากเท่าไร ก็จะส่งผลต่อแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากขึ้น และสอดคล้องกับการวิจัยของ รังสรรค์ โฉมสาย (2561) ที่พบว่าเจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และการวิจัยของ กัลยา สร้อยสิงห์ (2563) พบว่า เจตคติต่อการเรียนรู้ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นองค์ประกอบของทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ของการวิจัยครั้งนี้ และ 3) การได้รับการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้างมากเท่าไร ก็ยิ่งช่วยส่งเสริมให้มีพฤติกรรมเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง รวมทั้งเกิดทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งการได้รับการสนับสนุนทางสังคมนั้นเป็นความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับ ได้รับความรักและนับถือ รวมทั้งการมีค่าเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น โดยได้รับจากกลุ่มบุคคล ในระบบสังคมนั้นๆ เป็นผู้ให้การสนับสนุน (Pender, Mardaugh & Parsons, 2006) สอดคล้องกับการวิจัยของจากรุวรรณ เขียวน้ำขุม และสุริพร อนุศาสนนันท์ (2560) ที่พบว่า ตัวแปรที่เป็นปัจจัยสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมและความพร้อมของการเรียนรู้แบบนำตนเองทั้งเกิดจากจิตลักษณะภายในตัวบุคคล และตัวแปรภายนอกตัวบุคคล ซึ่งการสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อน เป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง ส่วนการวิจัยที่ศึกษาอิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ที่ให้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ อาทิ การวิจัยของ อรณิชา ทศดา และกชพร ใจอดทน (2563) การวิจัยของมนัสวี ธนะปัด, วิไลลักษณ์ ลังกา และ อรุมา เจริญสุข (2557) ที่พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวหรือผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ของการวิจัยในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ข้อค้นพบจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนออกแบบหลักสูตรหรือรายวิชา เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีเกิดทักษะจำเป็นตามความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ผู้สอน และผู้ประกอบการในตลาดแรงงานของไทย และนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนา/โปรแกรมการพัฒนา/โปรแกรมการทดลอง เพื่อให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีคุณลักษณะตรงตามตัวแปรปัจจัยทางจิต ปัจจัยทางสังคม และพฤติกรรมที่มีผล

ต่อทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ซึ่งจะนำไปสู่การมีทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยตามความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ผู้สอนและผู้ประกอบการในตลาดแรงงานของไทย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0 ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปคาดว่าจะนำเอาตัวแปรสาเหตุดังกล่าวประยุกต์สร้างเป็นโปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมและทักษะจำเป็น โดยทำการวิจัยในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา (Research and development) หรือการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) เพื่อศึกษาถึงประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และทักษะจำเป็นของบัณฑิตไทยยุค 4.0

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา สร้อยสิงห์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(2), น. 486-500.
- กาญจนา จันทร์พรหมณ์. (2563). ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(8), น. 425-436.
- จารุวรรณ เขียนน้ำขุ่ม และสุธีพร อนุศาสนนันท์. (2560). รูปแบบแนวคิดทางทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยเชิงสาเหตุของการเรียนรู้แบบนำตนเอง. *วารสาร HR Intelligence*, 12(1), น. 125-140.
- จิรกานต์ สิริกวินกอบกุล. (2562). *บัณฑิตแห่งอนาคต ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพของมหาวิทยาลัยไทย*. เอกสารประกอบโครงการสัมมนาวิชาการอุดมศึกษาเรื่อง The Smarter Future of Higher Education. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(1), น. 87-94.
- ปรัชญาพร ทองประสิทธิ์, สักรินทร์ อยู่ผ่อง และอัศรัตน์ พูลกระจ่าง (2563). รูปแบบการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์โดยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับผู้ปฏิบัติงานส่วนหน้าในธุรกิจบริการ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 14(2), น. 97-108.
- พิศสมัย อรทัย และศรีเวียงแก้ว เต็งเกียรติตระกูล. (2554). การประเมินความต้องการจำเป็นด้านการจัดการศึกษาของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตตามการรับรู้ของบัณฑิตพยาบาลรามธิบดี. *รามธิบดีพยาบาลสาร*, 17(3), น. 463-476.

- มนตรี อินตา. (2562). SOFT SKILLS: ทักษะที่จำเป็นสู่ความเป็นมืออาชีพของครูยุคใหม่. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 20(1), น. 153-167.
- มนัสวี ณะปะต, วิไลลักษณ์ ลังกา และอรอุมา เจริญสุข. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3: การวิเคราะห์เส้นทางแบบกลุ่มพหุ. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 12(1), น. 88-98.
- รังสรรค์ โฉมสาย. (2561). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(3), น. 309-317.
- สินธาวา คามดิษฐ์. (2559). “ประเทศไทย 4.0 การศึกษาไทย 4.0” การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเกียรติ์ ธาดาวัฒน์วิทย์. (2561). คุณลักษณะบัณฑิตที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยตามแนว “ประเทศไทย 4.0” *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(2), น. 404-416.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรณิษฐา ทศตา และกชพร ใจอดทน. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีวิทยาลัย นครราชสีมา. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 26(2), น. 64-78.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundation of thought and action. A Social Cognitive Theory*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Cobo, C. (2013). Mechanisms to identity and study the demand for innovation skill in world-renowned organizations. *On the Horizon*, 21(2), pp. 96-106.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry Research Design*. (2th ed.). California: Sage.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. (7th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Jin, X., Jiang, Q., Xiong, W., Pan, X. & Zhao, W. (2022). Using the Online Self-Directed Learning Environment to Promote Creativity Performance for University Students. *Educational Technology & Society*, 25(2), pp. 130-147.
- Pender, N. J., Mardaugh, C. L. & Parsons, M. A. (2006). *Health promotion in nursing practice*. (5th ed.). New Jersey: Upper Saddle River.
- Salleh, U. K. M., Zulnaidi, H., Rahim, S. S. A., Zakaria, A. R., & Hidayat, R. (2019). Roles of Self-Directed Learning and Social Networking Sites in Lifelong Learning. *International Journal of Instruction*, 12(4), pp. 167-182.
- Schwab, K. (2019). *The Global Competitiveness Report 2019*. Geneva Switzerland: World Economic Forum.
- _____. (2020). *The Future of Jobs Report 2020*. Geneva Switzerland: World Economic Forum.